

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky: **JUDr. G. J.** bývajúcej v T., proti odporkyni: **Slovenskej republike – Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky**, so sídlom v Bratislave, Župné námestie 13, o **náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 100 000 € s príslušenstvom**, vedenej na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 14 C 62/2010, o vylúčení sudcov Krajského súdu v Trenčíne z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4 NcC 7/2011 takto

r o z h o d o l :

1. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. B. A., JUDr. Č. N., JUDr. Č. B., JUDr. E. D., JUDr. F. J., JUDr. G. O., JUDr. H. S., JUDr. H. R., Mgr. H. Z., JUDr. J. G., JUDr. J. J., JUDr. K. Jozef, JUDr. L. D., JUDr. L.O., JUDr. M. S., JUDr. M. I., JUDr. M. J., JUDr. P. M., JUDr. R. A., JUDr. S. O., JUDr. Š. V., JUDr. T. P., JUDr. V. E., JUDr. V. R., JUDr. Z. A., JUDr. Z. E., JUDr. Z. E., JUDr. Z. E., **s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4 NcC 7/2011 .

2. Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne JUDr. H. V., JUDr. K. F. **n i e s ú v y l ú č e n í** z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 4 NcC 7/2011 .

Vec sa prikazuje na prejednanie a rozhodnutie Krajskému súde v Trnave.

O d ô v o d n e n i e

V konaní sp. zn. 14 C 62/2010 Okresného súdu Trenčín oznámila sudkyňa JUDr. M. J., že sú u nej dané dôvody, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci (§14 ods.1 O.s.p. a § 15 ods. 1 O.s.p.) a pripojila vyjadrenia ostatných sudcov tohto súdu (§ 15 ods. 2 O. s. p.).

Krajský súd v Trenčíne, ktorému bola vec predložená na rozhodnutie o vylúčení (nevytlúčení) sudcov Okresného súdu Trenčín, ju predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na rozhodnutie o vylúčení (nevytlúčení) sudcov Krajského súdu v Trenčíne.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Trenčíne (§ 16 ods. 1 tretia veta O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť oznámenia sudcov (§ 15 O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Vychádzal pritom z § 14 ods. 1 O.s.p., v zmysle ktorého sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ak so zreteľom na ich pomer k veci, účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti. Účelom tohto ustanovenia je prispieť k nestrannému prejednaní veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska vylúčenia sudcu je právne významným vzťah sudcu buď k prejednávanej veci (o ktorý ide v prípade konkrétneho záujmu sudcu na určitom spôsobe skončenia konania a rozhodnutia o veci), alebo k účastníkom konania (ide oň napríklad v prípade priateľského vzťahu sudcu k účastníkovi konania), alebo k zástupcovi účastníka konania.

Integrálnou súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zahrňuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmazení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca.

Nestrannosť sa definuje spravidla ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a stranickosti (nadržania určitej procesnej strane). Obsahom práva na nestranný súd je, aby rozhodnutie v konkrétnej veci bolo výsledkom konania nestranného súdu. Súd musí každú vec prerokovať a rozhodnúť tak, aby voči účastníkom postupoval nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžal a objektívne posúdil všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 15.10.1998, sp. zn. II. ÚS 71/97). Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O. s. p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O. s. p.). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 11.11.1997, sp. zn. I. ÚS 73/97; Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 25.3.1998, sp. zn. I. ÚS 27/98; Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 24.6.2003, sp. zn. II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že

sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhliadnuc od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat' zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESĽP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodit', že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďiť prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne neexistujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

V prípade sudcov Krajského súdu v Trenčíne JUDr. V. H., JUDr. F. K., uvedených vo výroku 2/, ktorí nachádzali svoju subjektívnu zaujatosť v ich kolegiálnom, či bližšie nešpecifikovanom osobnom vzťahu k navrhovateľke JUDr. G. J. ako sudkyňi vykonávajúcej svoju funkciu na Krajskom súde, absentuje objektívny základ nimi konštatovanej zaujatosti, pretože vzájomné vzťahy medzi sudcami sú založené na profesionalite a kolegiálnosti. Ak rámec týchto vzájomných vzťahov neprekročí rámec profesionálnosti a kolegiálnosti, nemožno mať, bez ďalšieho, pochybnosti o ich nezaujatosti. Takisto samotná skutočnosť, že navrhovateľku osobne poznajú, nemôže byť bez ďalšieho dôvodom pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci, lebo sama osebe ešte nesvedčí o existencii vzťahu relevantného z hľadiska § 14 ods. 1 O.s.p. Až v prípade, že by vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec výkonu funkcie sudcu a nadobudol charakter bližšieho osobného - priateľského vzťahu, pôjde o okolnosť vzbudzujúcu opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti a teda išlo by o dôvod pre vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania veci. Len tá skutočnosť, že určitá vec sa týka sudcu, ku ktorému majú iní sudcovia kolegiálny vzťah, nemôže založiť pomer predpokladaný ustanovením § 14 ods. 1 O.s.p..

Najvyšší súd Slovenskej republiky svoje rozhodnutie o oznámeniach sudcov Krajského súdu v Trenčíne uvedených vo výroku 2/, založil na vzájomnej korelácii a vyvažovaní oboch relevantných hľadísk teórie zdania (tak subjektívneho, ako aj objektívneho hľadiska) a v súlade s vyššie uvedeným výkladom dospel k záveru, že v prípade označených sudcov nemožno mať objektívne pochybnosti o ich nezaujatosti, ktoré by boli relevantné v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. Z tohto dôvodu rozhodol tak, že označení sudcovia nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania tejto veci.

Sudcovia Krajského súdu v Trenčíne uvedení vo výroku 1/, vo vyjadreniach k námietke zaujatosti svoj pomer k navrhovateľke JUDr. G. J. bližšie špecifikovali ako dlhodobý priateľský (blízky), majúci takú intenzitu, že presahuje rámec bežnej kolegiality pri plnení pracovných povinností a zasahuje aj do ich súkromného života (pravidelné priateľské , kamarátske stretnutia i za účasti ostatných rodinných príslušníkov, spoločné trávenie času, rôznych pobytov a dovolení). Iba uvedené okolnosti totiž zakladajú pochybnosť o nezaujatosti sudcov pre ich pomer k účastníkovi konania tak zo subjektívneho hľadiska, ako i z hľadiska objektívneho, a len tieto sú spôsobilé naplniť zákonné predpoklady pre vylúčenie sudcov z prejednávania a rozhodovania veci z hľadiska ustanovenia § 14 ods. 1 O.s.p..

Najvyšší súd Slovenskej republiky preto o týchto sudcoch rozhodol tak ako je uvedené vo výrokoch 1/,2/ tohto rozhodnutia.

O sudcoch Krajského súdu v Trenčíne JUDr. D. Ľ. JUDr. H. O., JUDr. L. A. a JUDr. Z. M., ktorí majú prerušený výkon funkcie sudcu podľa zákona č. 385/2000 Z.z. Najvyšší súd Slovenskej republiky nerozhodoval.

Vychádzajúc z toho, že u väčšiny sudcov Krajského súdu v Trenčíne, ktorí mali vec prejednať a rozhodnúť, je daný dôvod vylučujúci sudcu z prejednávania a rozhodovania veci (okrem JUDr. V. H., JUDr. F. K. , z ktorých sudcov nie je možné zostaviť senát na rozhodnutie o námietke), dospel Najvyšší súd Slovenskej republiky k záveru, že v danom prípade ide o situáciu, na ktorú dopadá § 12 ods. 1 O.s.p. V zmysle tohto ustanovenia ak nemôže príslušný súd o veci konať, pretože jeho sudcovia sú vylúčení, musí byť vec prikázaná inému súdu toho istého stupňa. Vzhľadom na to prikázal vec (v danom prípade sa vecou rozumie rozhodnutie o tom, či sú sudcovia Okresného súdu Trenčín vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci, ktorá je na tomto okresnom súde vedená pod sp. zn. 14 C 62/2010) Krajskému súdu v Trnave .

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. júna 2011

JUDr. Daniela Švecová, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť:
Hrčková Marta